

Factsheet Migratie

Verhuisstromen in Fryslân

Inleiding

In dit factsheet tonen we de trends rond migratie en verhuizingen. Migratie wordt vaak als overkoepelende term gebruikt voor zowel buitenlandse als binnenlandse migratie. We spreken in dit factsheet over *migratie* als het gaat om verhuizingen van personen van en naar het buitenland (immigratie en emigratie) en over *verhuizingen* als het gaat om vestiging en vertrek van personen binnen Nederland. Bij de verhuizingen onderscheiden we dan nog verhuizingen binnen de eigen gemeente (binnenverhuizingen) en vestiging en vertrek tussen gemeenten.

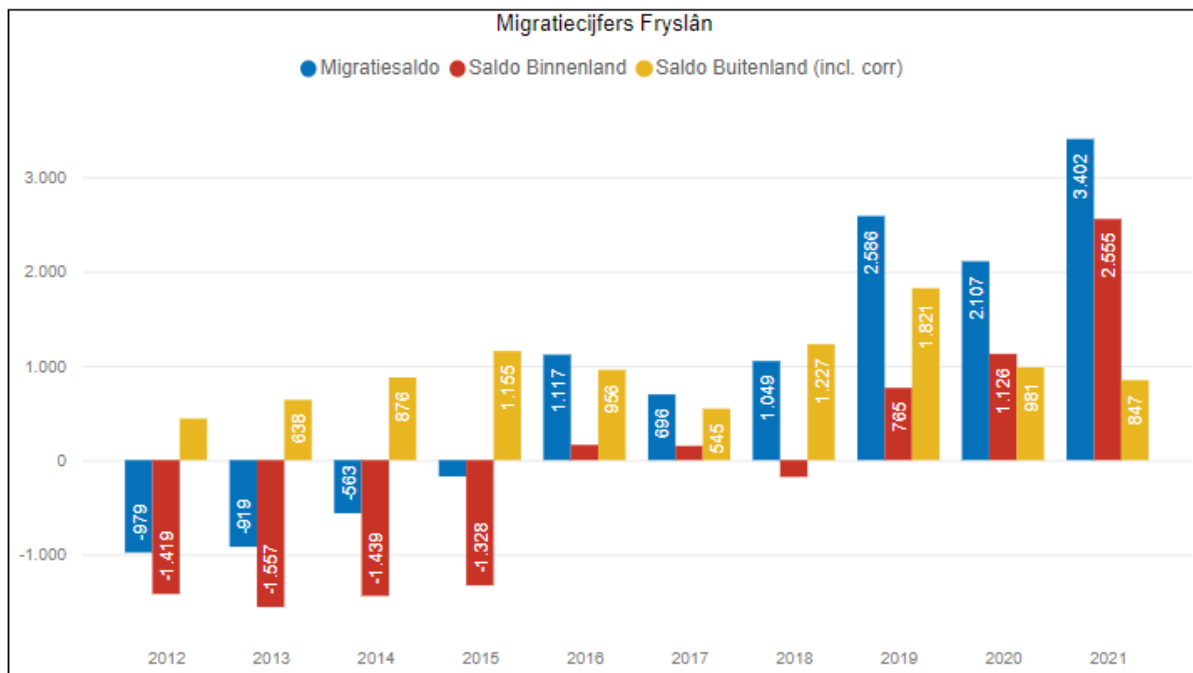
Laatste wijziging: 12-07-2022

Highlights

- *Fryslân kent sinds 2016 een positief migratiesaldo. In de periode 2019 tot en met 2021 zijn er per saldo meer dan 8.000 inwoners bij gekomen via migratie.*
- *Het is moeilijk te duiden welk effect Corona hierop heeft gehad. Een deel van de groei komt voort uit asielmigratie, maar er is ook een trend gaande waarbij de periferie van Nederland meer in trek raakt dan de Randstad. Corona heeft dit wellicht nog iets versneld, maar ook de druk op de woningmarkt in de Randstad verterkt dit effect.*
- *Per saldo zien we een vertrek van de groep 15 tot 25-jarigen (gemiddeld 900 per jaar tussen 2018 en 2020). In de andere leeftijdsgroepen is sprake van een vestigingsoverschot. Het betreft hier ook deels asielmigranten.*
- *Door de oorlog in Oekraïne hebben zich in maart-april-mei van 2022 zo'n 2.500 Oekraïners in Fryslân gevestigd.*

Migratietrends

Het migratiesaldo van Fryslân kent sinds 2011 een geleidelijk groei. In 2011 vertrokken er per saldo nog zo'n 1.500 mensen uit Fryslân, terwijl er zich in 2021 per saldo maar liefst 3.400 mensen vestigden. Sinds 2016 zien we een positief migratiesaldo. Hoewel onderstaande grafiek doet vermoeden dat dit vooral komt door een trendbreuk in de binnenlandse vestiging (het saldo van verhuizingen tussen Nederlandse gemeenten) ligt dit verhaal toch genuanceerder. Het is weliswaar zo dat de periferie van Nederland (en dus ook Fryslân) geleidelijk aan populariteit wint ten opzichte van de Randstad, maar de belangrijkste oorzaak voor de trendbreuk in 2016 is een administratieve. Als gevolg van een procedurele aanpassing in het registratieproces van asielmigranten wordt sinds 2016 een (groot) deel van de asielmigranten eerst ingeschreven in enkele centrale aanmeldcentra buiten Fryslân¹. Van daaruit worden ze overgeplaatst naar asielzoekerscentra in het land (waaronder de azc's en noodopvanglocaties in Fryslân). Deze eerste verhuizingen worden administratief in de statistieken geregistreerd als binnenlandse verhuizing tussen de gemeente van het aanmeldcentrum en de gemeente van het asielzoekerscentrum. Deze achtergrond zal in het verder factsheet nog enkele keren aangehaald worden, maar het betreft een belangrijke nuancering bij de veronderstelde trendbreuk.

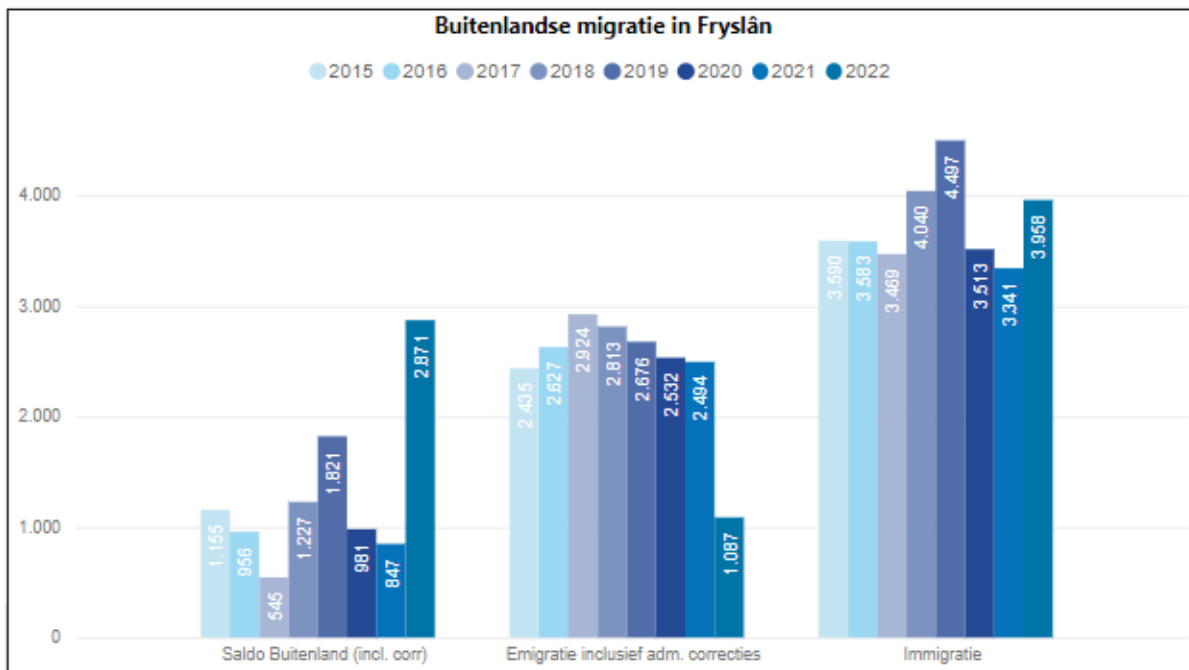

Figuur 1: Migratiesaldi binnenland en buitenland Fryslân. Bron: CBS.

¹ Op dit moment betreft dit Ter Apel (Groningen), Schiphol (Noord-Holland), 's Hertogenbosch (Noord-Brabant), Zevenaar (Gelderland) en Budel (Noord-Brabant). Eerder was er ook één in Noordenveld (Drenthe). Er wordt gesproken over een nieuwe locatie in Bant (Flevoland).

Buitenlands migratiesaldo

Fryslân kende in 2021 een positief buitenlands migratiesaldo van 847 personen. Er vestigden zich 3.341 immigranten terwijl er circa 2.500 personen via emigratie vertrokken.

Figuur 2: Buitenlandse migratie in Fryslân t/m mei 2022. Bron: CBS.

We kennen grofweg vijf migratiemotieven: arbeid, studie, asiel, gezinshereniging en wonen. Bij zowel arbeidsmigratie als asielmigratie kan sprake zijn van nareizende gezinsleden in het kader van gezinshereniging. Met een wonen gerelateerd motief bedoelen we Nederlanders die voor langere tijd in het buitenland gaan wonen (emigratie) of juist remigreren nadat ze een tijd in het buitenland hebben gewoond. Dit kan met werk te maken hebben, maar kan juist rondom het moment van pensionering plaats vinden.

Het buitenlands migratiesaldo is de resultante van al deze stromen. Er wordt op provinciale schaal niet per persoon vastgelegd welk migratiemotief hij of zij heeft. Landelijk wordt hier wel een inschatting van gemaakt. Arbeid- en gezinsmigratie vormen landelijk de grootste groep. In Fryslân zal dit eerder asiel- en gezinsmigratie zijn. Veel studiemigratie valt hier niet te verwachten en de hoeveelheid arbeidsplaatsen is ook relatief beperkt. Op basis van wat achtergrondkenmerken van immigratie en emigratie (Geboorteland en Nederlanderschap) kan wel een inschatting gemaakt worden. In de periode 2010-2019 vestigden zich per saldo gemiddeld zo'n 719 buitenlandse migranten met geboorteland Afrika en Azië in Fryslân. Aangenomen mag worden dat een groot deel hiervan asielmigratie (inclusief nareizende gezinsleden) betreft. We zien ook dat 2020 en 2021 minder immigranten heeft getrokken dan 2018 en 2019. In 2018 en 2019 kwamen relatief veel asielmigranten naar Nederland (zowel via de immigratie-statistiek als via vestiging vanuit andere gemeenten). De verwachting was sowieso dat dit aantal afgelopen jaren lager zou liggen, maar Corona heeft hier ook wel invloed op gehad. Het CBS heeft over 2020-2021 nog geen cijfers over de achtergrondkenmerken van de migranten, dus we kunnen dat nog niet heel precies duiden.

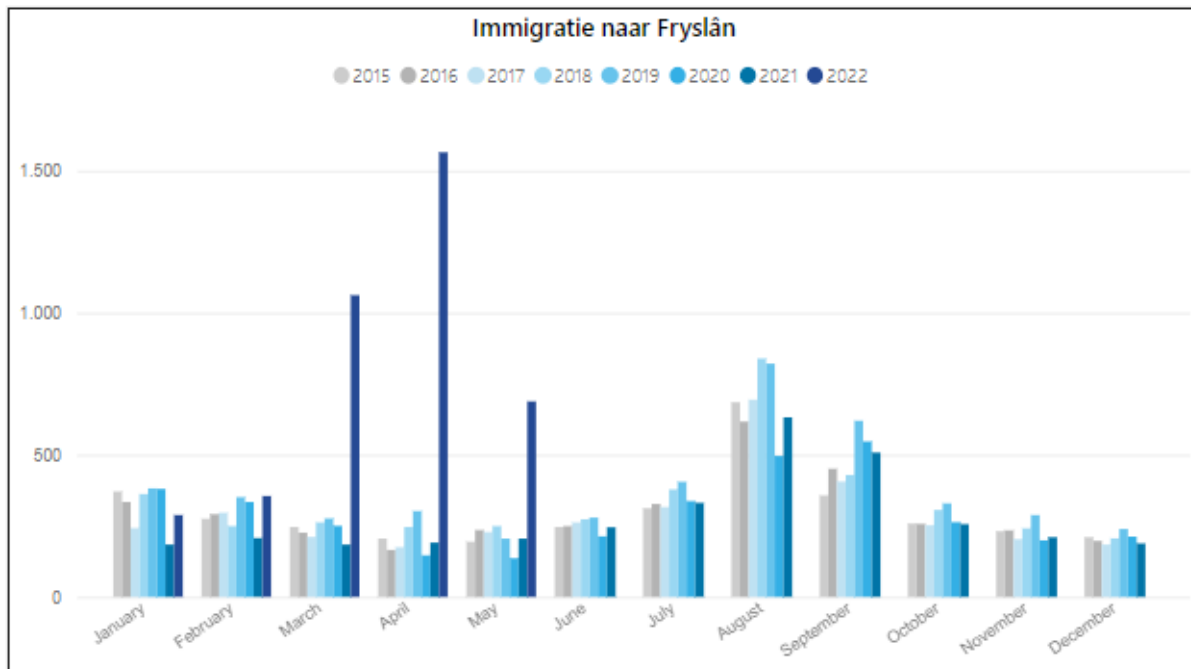
Ook dient bedacht te worden dat er nog asielmigranten en statushouders zich via de statistiek van de binnenlandse migratie in Fryslân hebben gevestigd.

Arbeids- en studiemigranten blijven in de regel voor kortere tijd in Nederland. Volgens het CBS is 75 tot 80% van deze groepen binnen 10 jaar weer vertrokken. Bij gezinsmigranten is dit 55% en bij asielmigranten is ongeveer 40% na 10 jaar doorgereisd naar een ander land of teruggekeerd naar het land van herkomst. In Fryslân ligt dit percentage naar verwachting hoger, want in eerste instantie worden asielzoekers en statushouders verspreid over het land, maar daarna zijn ze vrij om elders in het land te gaan wonen. Zeker wanneer het alleenstaande (jonge) mannen gaat, dan zien we dat ze Fryslân sneller verlaten. Bij asielgezinnen is dat minder het geval. De huidige druk op de woningmarkt zal er overigens ook voor zorgen dat ze minder snel verhuizen vanwege het gebrek aan aanbod.

In figuur 2 zijn ook de eerste vijf maanden van 2022 weergegeven. Te zien is dat de immigratie in de eerste maanden al ongeveer hoger is dan wat er normaal in een heel jaar vanuit het buitenland in Fryslân vestigt. Dit heeft alles te maken met de oorlog in Oekraïne. Anders dan bij asielmigranten hoeven Oekraïners geen asiel aan te vragen en zich niet te melden bij de centrale aanmeldcentra. Ze worden naar een gemeente verwezen die (nood)opvangplekken heeft en daar worden ze als buitenlandse migrant ingeschreven in de gemeentelijk BRP. In de periode maart t/m mei hebben circa 2.500 Oekraïners zich bij Friese gemeenten in geschreven. De emigratie was in deze eerste vijf maanden vergelijkbaar met eerdere jaren.

Immigratie

Als we meer in detail naar de immigratie kijken (figuur 3) dan valt in de eerste plaats op dat maart en april hoge uitschieters kennen als gevolg van de vluchtelingen uit Oekraïne. In mei ligt dit alweer wat lager. Daarnaast kunnen we concluderen dat er in 2020 en 2021 minder buitenlandse studenten (studemigratie) naar Fryslân zijn gekomen afgelopen twee jaar. In de regel vindt de studiemigratie met name in de zomerperiode plaats.

Figuur 3: Immigratie naar Fryslân t/m mei 2022 (Bron: CBS)

In 2020 en 2021 zijn duidelijk lagere aantallen te zien in de zomerperiode. Daarnaast zullen de lagere aantallen ook te maken hebben met arbeidsmigratie. De Corona-pandemie heeft er voor gezorgd dat er gedurende bepaalde periodes in 2020-2021 minder makkelijke tussen

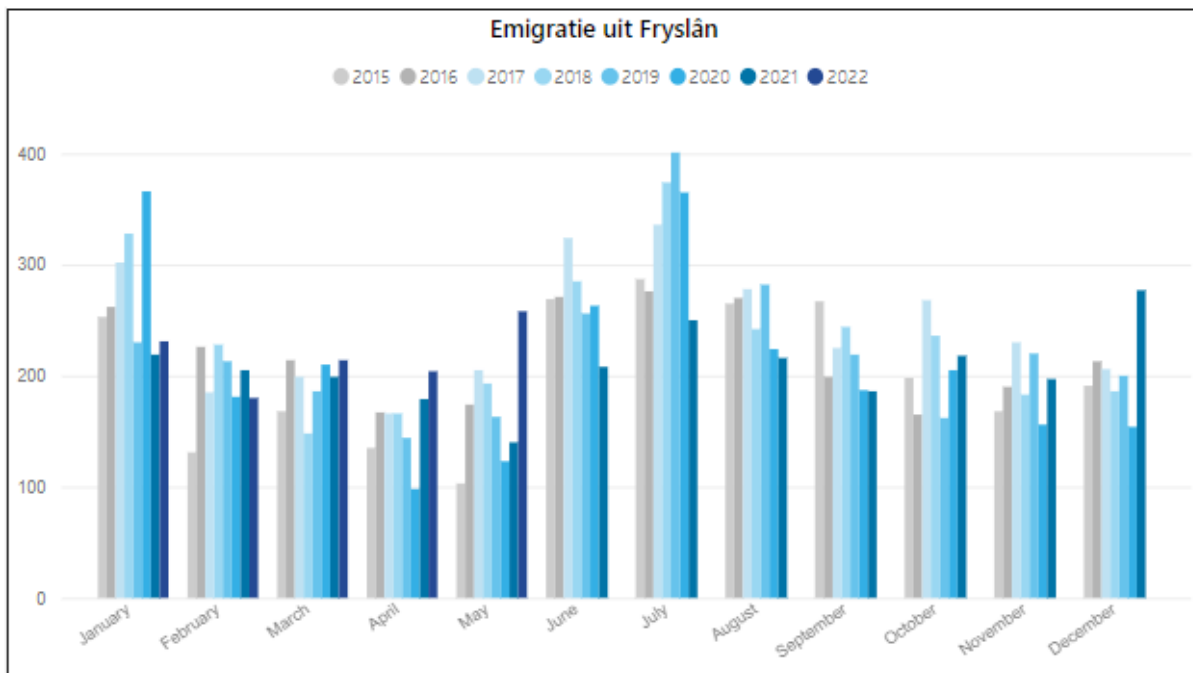
landen gereisd kon worden. Hoewel er voldoende werk is voor arbeidsmigranten is de huisvesting ook steeds problematischer.

Als we naar de herkomst van de immigranten kijken dan we zijn de laatste cijfers van 2020. In dat jaar telde Fryslân circa 3.500 immigranten. Hiervan waren er 870 in Nederland geboren (betreft dus remigratie). Zon 1.650 immigranten zijn geboren in Europa en bijna 650 personen in Afrika/Azië. Deze laatste groep zal hoofdzakelijk asielmigratie betreffen. Overigens komen asielmigranten dus ook via de binnenlandse migratie naar Fryslân. Zie alinea “Vestiging”.

Emigratie

In 2021 zijn circa 2.500 mensen geëmigreerd vanuit Fryslân. We zien dat de emigratie sinds 2017 geleidelijk aan lager wordt. Het is niet geheel duidelijk wat hiervoor de oorzaak is. De landelijke trend is meer stabiel.

In onderstaande grafiek is de dat met name in juni/juli sprake is van een verhoogde emigratie. Dit heeft alles te maken met buitenlandse studenten die na afronding van het studiejaar weer terug naar hun eigen land gaan.

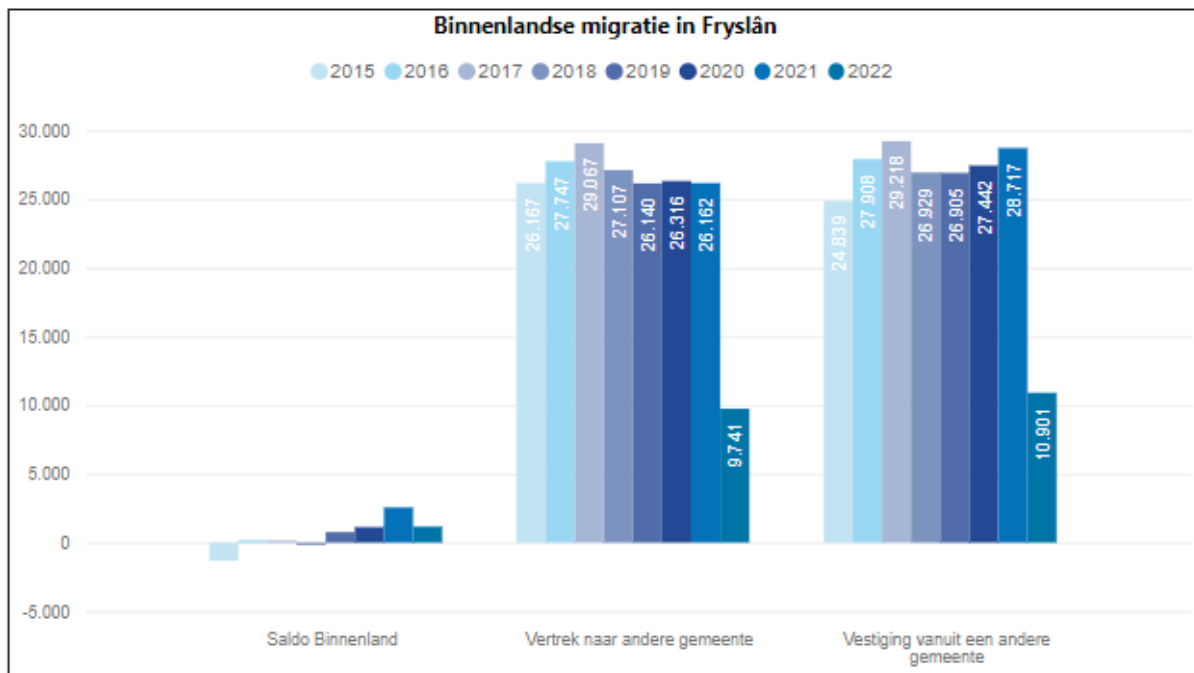

Figuur 4: Emigratie uit Fryslân t/m mei 2022. Bron: CBS.

Als we naar de achtergrond van de emigranten kijken dan zijn de laatste cijfers van 2020. In dat jaar telde Fryslân circa 2.532 emigranten. Hiervan zijn ongeveer 700 personen geboren in Nederland, ruim 1.200 in Europa en ruim 450 zijn geboren in Afrika danwel Azië. Deze laatste groep betreft voor een deel asielmigranten die geen asiilvergunning hebben gekregen en dus Nederland moeten verlaten.

Vestiging en vertrek

Afgelopen vijf jaar (2017-2021) zijn er in totaal 135.800 personen verhuist van een willekeurige Nederlandse gemeente naar een gemeente in Fryslân. Gemiddeld 27.160 per jaar. Dit gaat ook om verhuizingen tussen Friese gemeenten. Dit gemiddelde ligt hoger dan in de 5 jaren ervoor (23.180). Dit heeft hoofdzakelijk te maken met een gewijzigde inschrijvingsprocedure van asielzoekers. Sinds 2016 worden asielmigranten in een drietal centrale opvanglocaties buiten Fryslân opgevangen en geregistreerd/ingeschreven. Zodra deze asielmigranten toegewezen worden aan een asielzoekerscentrum in Fryslân wordt dit als een binnenlandse verhuizing geregistreerd (waar dit voorheen buitenlandse migranten waren).

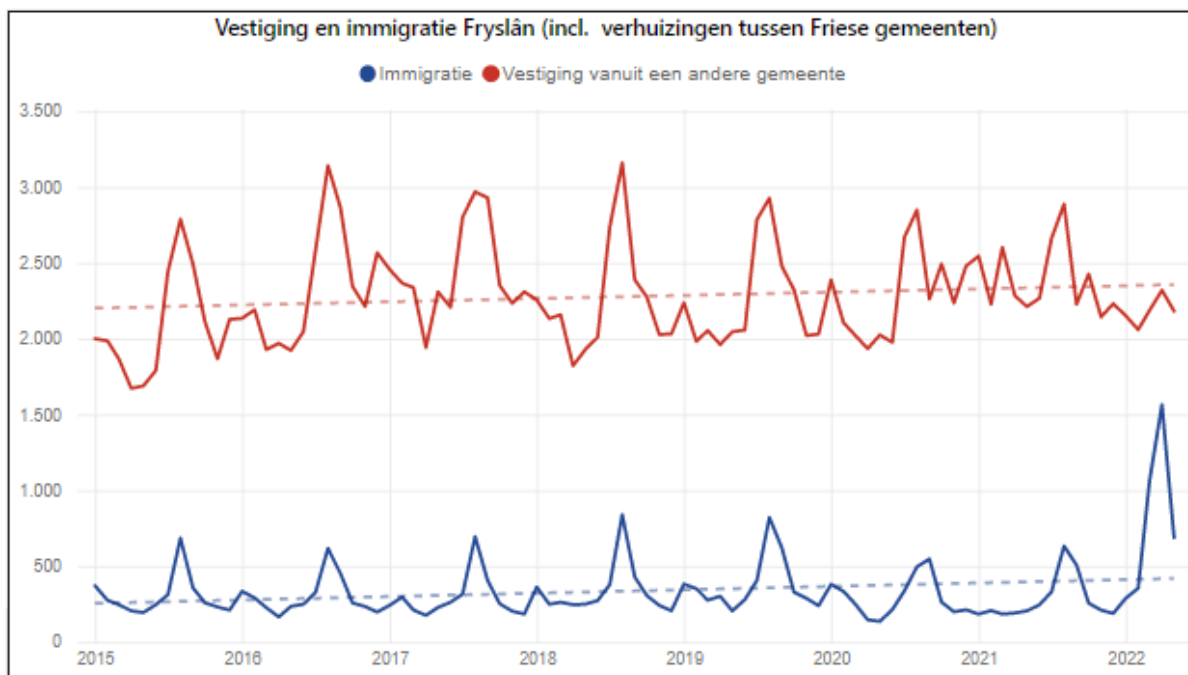

Figuur 5: Binnenlandse migratie in Fryslân t/m mei 2022 (inclusief verhuizingen tussen Friese gemeenten). Bron: CBS.

Vestiging

Meer recente maandstatistieken (tot en met mei 2022) van het CBS (figuur 6) laten in de tweede helft van 2020 en de eerste helft van 2021 een opleving zien in het aantal vestigingen in Fryslân zien. Zie figuur hieronder. Het is niet geheel duidelijk om wat voor mensen dit gaat. Het kan een Corona-effect zijn dat Fryslân (en de periferie in het algemeen) meer in trek raakt. Het kan ook een soort inhaal-effect zijn van uitgestelde verhuizingen in de periode mrt-juli 2020. Ook kan het te maken hebben met extra vestiging van asielzoekers of verschuivingen van asielzoekers tussen azc's en noodopvanglocaties. Het zijn wel met name de wat zuidelijker gemeenten (Oost- en Weststellingwerf en De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân) waar dit effect vooral optreedt. In DFM en SWF staan twee azc's en een noodopvanglocatie.

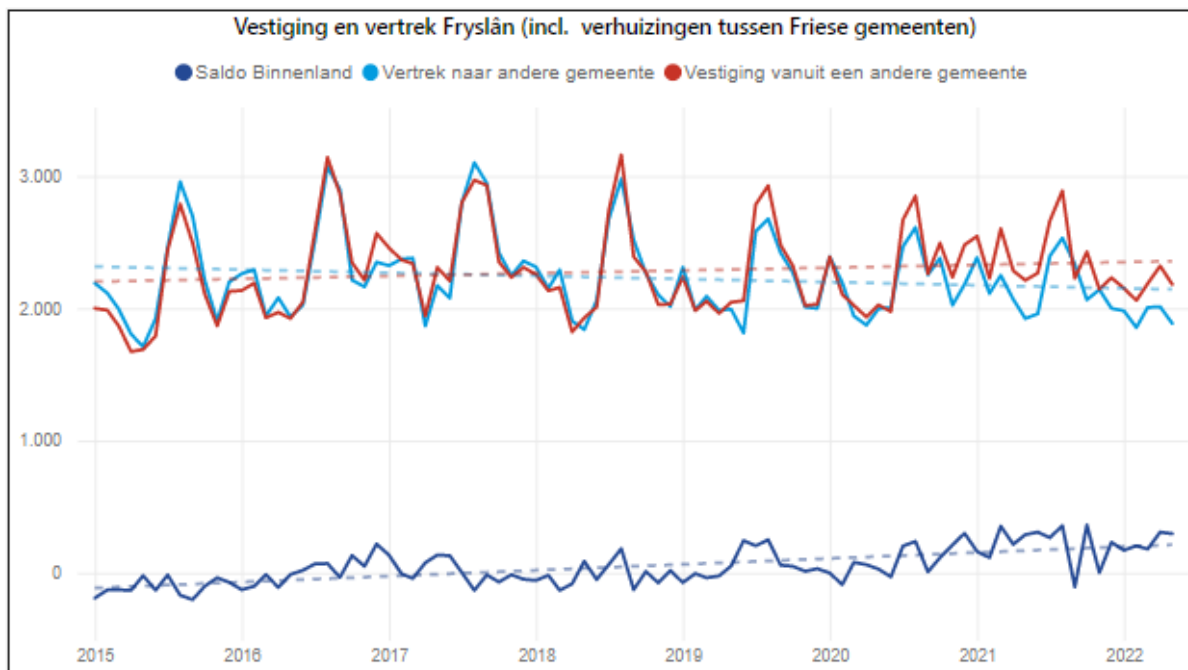
De pieken in de zomerperiodes hebben hoofdzakelijk te maken met extra instroom van studenten. In figuur 3 zagen we dit ook bij de immigratie terug (dan gaat het om buitenlandse studenten). Je ziet in zomerperiodes van 2020 en 2021 een lichte daling in deze pieken ontstaan. Met name ook vanuit het buitenland. Het is aannemelijk dat Corona hier een rol in speelt. Verder lijkt de vestiging redelijk stabiel.

Figuur 6: Vestiging en immigratie in Fryslân t/m mei 2022. Bron: CBS.

Vertrek

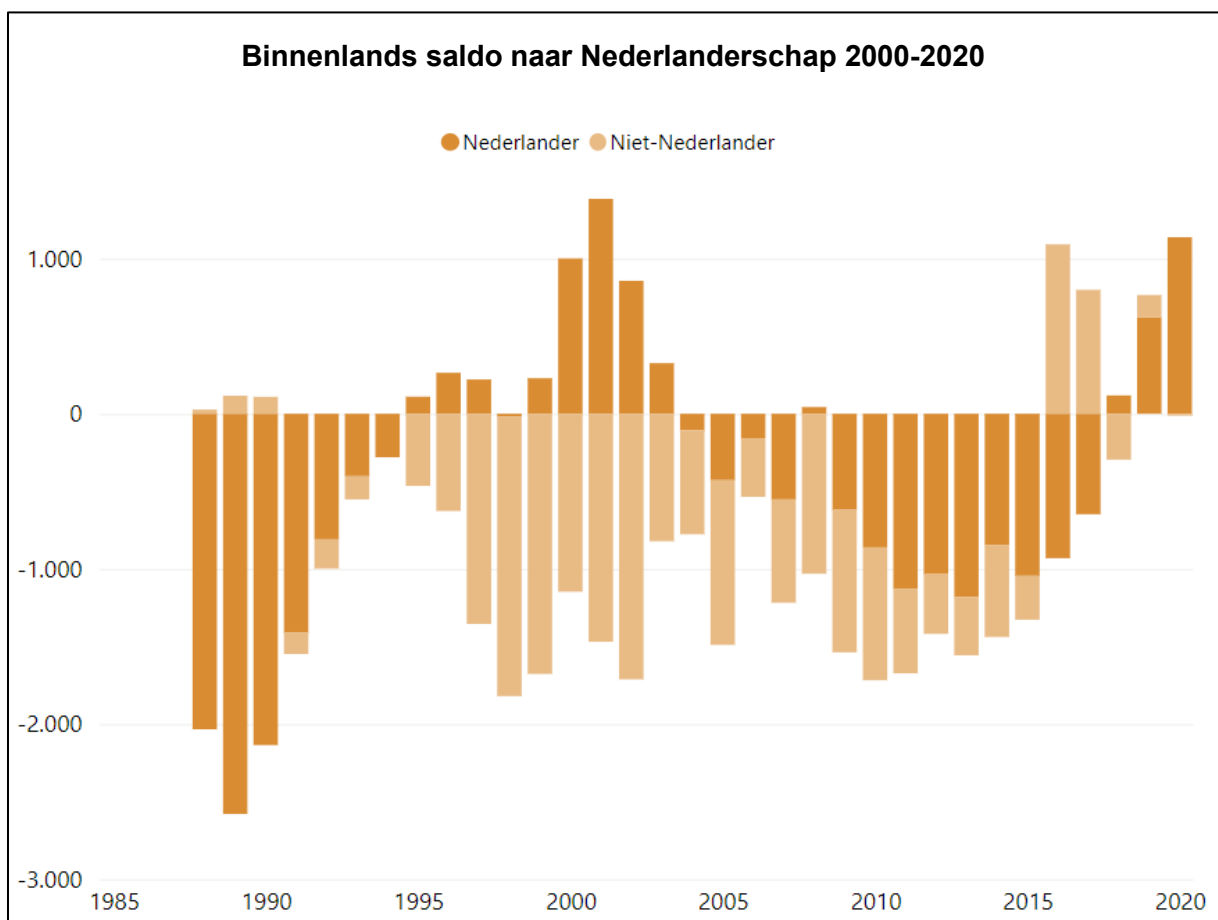
Overigens is het goed te benoemen dat er ook mensen Fryslân verlaten. In figuur 7 is vestiging en vertrek per maand naast elkaar gepresenteerd, inclusief de saldi van die twee (saldo binnenland). Tot circa 2016 vertrokken er meer mensen uit Fryslân dan dat er zich vestigden. Dit heeft deels met de gewijzigde registratie van asielmigranten te maken, maar ook is er een geleidelijk trend waarneembaar waarin de periferie aantrekkelijker wordt t.o.v. de Randstad.

Figuur 7: Binnenlandse migratie Fryslân t/m mei 2022. Bron: CBS.

Uit de achterliggende kenmerken van het binnenlands saldo krijgen we een beter beeld van om wat voor personen het gaat. In figuur 8 gaat het dan om Nederlanderschap en in figuur 9 om de leeftijdsgroepen.

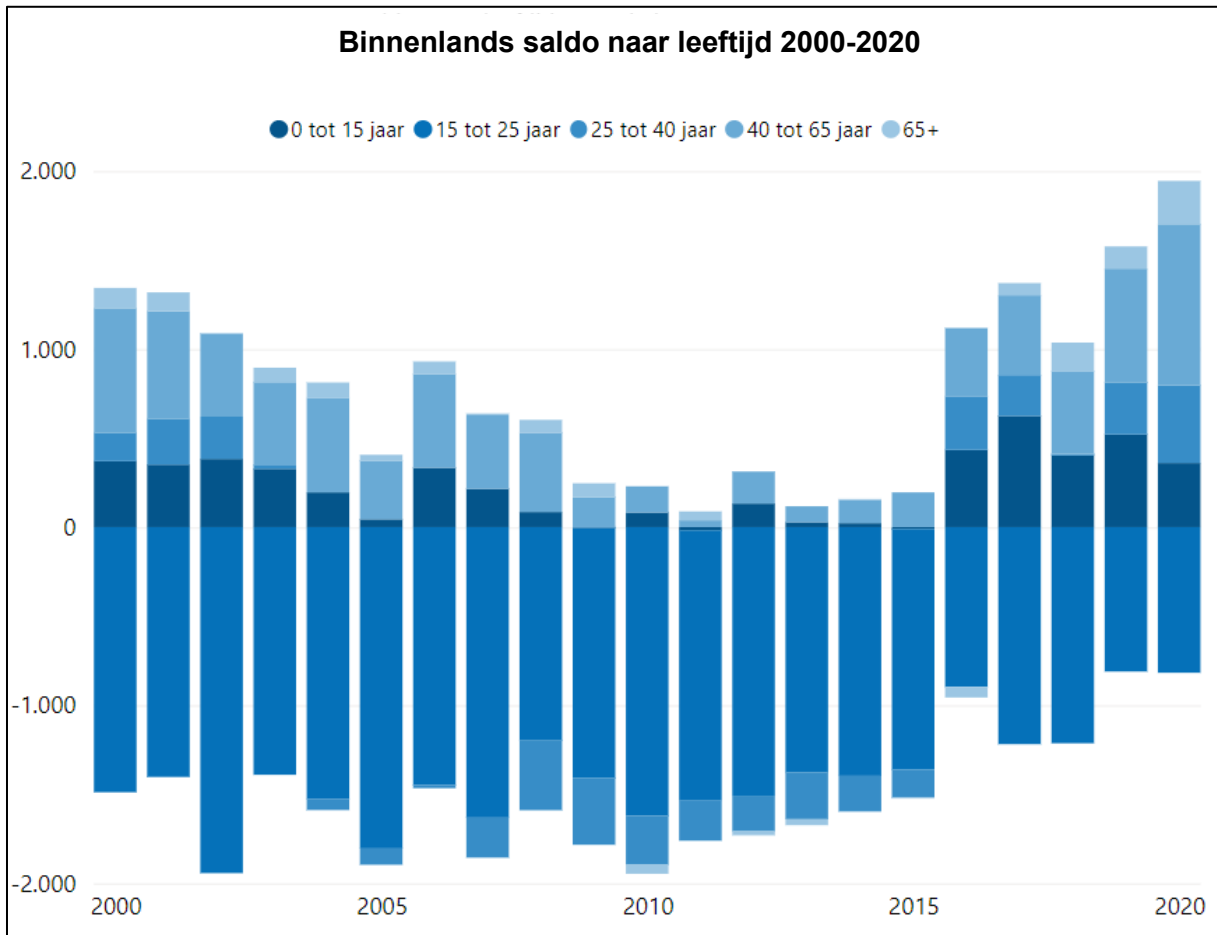
Uit figuur blijkt duidelijk dat in 2016 de registratie van asielmigranten gewijzigd is. Waar voor 2016 asielmigranten vooral als Buitenlandse immigrant in Fryslân geregistreerd werden en daarna als binnenlandse verhuizing Fryslân weer verlieten (negatief saldo van Niet-Nederlanders), is dit vanaf 2016 omgeslagen doordat asielmigranten dus eerst in 1 van de 5 aanmeldcentra buiten Fryslân worden ingeschreven en vervolgens over geplaatst worden naar een Fries asielzoekerscentrum. Per saldo is daardoor in 2016, 2017 en 2019 een positief saldo van Niet-Nederlanders ontstaan. In 2018 en 2020 is dit minder duidelijk wat doet vermoeden dat er ook weer asielmigranten naar andere provincies zijn verhuist (al dan niet als statushouder).

Figuur 8: Binnenlands migratiesaldo naar Nederlanderschap. Bron: CBS.

Als we kijken naar de leeftijdsgroepen (figuur 9) die van en naar Fryslân verhuizen dan zien we dat per saldo er met name vertrek is van jongeren tussen 15 en 25 jaar. Dit heeft alles te maken met studie- en (in mindere mate) werkmotieven. Er vestigen zich per saldo meer gezinnen met kinderen dan dat er vertrekken. Wel dient hierbij beseft te worden dat het hier sinds 2016 ook om asielmigratie gaat die via de centrale aanmeldlocaties van o.a. Budel en Ter Apel via de statistiek van de binnenlandse migratie naar Friese azc's komt. Het gaat naar schatting om circa 500 per jaar in de periode 2018-2020. Voor 2021 is dit nog niet bekend. Het gaat dan hoofdzakelijk om de gemeente De Fryske Marren, Súdwest Fryslân, Waadhoeke,

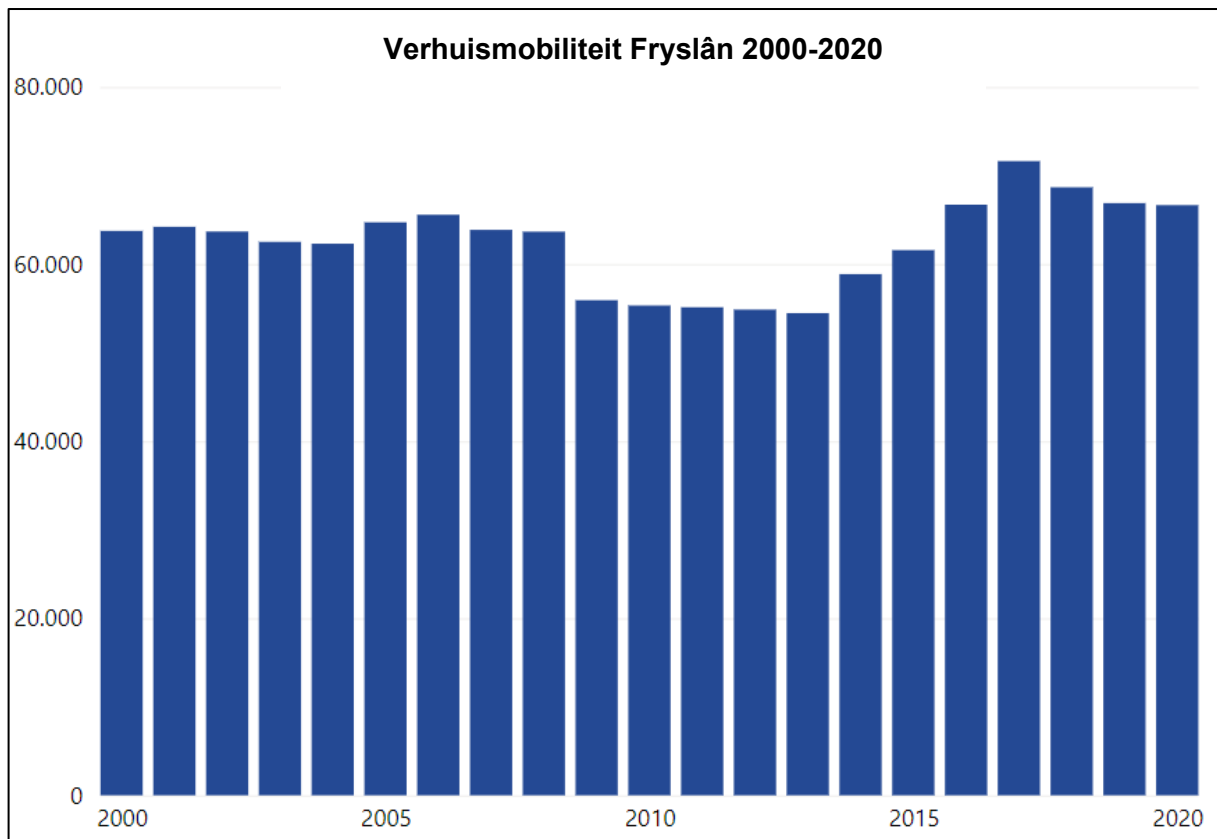
Smallingerland en Tytsjerksteradiel. Wel hebben ook de andere gemeenten statushouders opgevangen. De taakstelling ligt voor Fryslân op zo'n 750 te huisvesten statushouders in 2022. Nog los van de Oekraïense vluchtelingen. Daarvan zijn er inmiddels zo'n 2.000 opgevangen (zie statistieke buitenlandse migratie in figuur 3).

Figuur 9: Binnenlands migratiesaldo naar leeftijdsgroepen. Bron: CBS..

Verhuismobiliteit

De verhuismobiliteit wordt bepaald door het aantal binnenverhuizingen (circa 40.000 in 2020) op te tellen bij de helft van het saldo van vestiging en vertrek. Onderstaande grafiek geeft een beeld van ontwikkeling in de verhuismobiliteit. Sinds 2017 zien we een dalende lijn. Dit heeft alles te maken met de krapte op de woningmarkt. Er is weinig aanbod. In de periode 2009-2013 lag de verhuismobiliteit echter nog lager. Toen was er eerder sprake van veel aanbod, maar weinig vraag. De ontwikkeling van de hypotheekrente speelt hier ook een rol in. Bij stijgende rentes neemt de verhuismobiliteit af, bij dalende rentes juist toe. In deze trend speelt ook mee dat we als bevolking geleidelijk aan steeds ouder worden. De verhuismobiliteit neemt ook af naarmate de leeftijd toe neemt.

Figuur 10: Verhuismobiliteit in Fryslân. Bron: CBS.

Bronvermelding en meer informatie

- [Centraal Bureau voor de Statistiek \(CBS\)](#)
- [Dashboard Migratie, Provincie Fryslân](#)
- [Verhuizingendashboard, CBS](#)
- [Factsheet Bevolking, Provincie Fryslân](#)
- [Factsheet Prognose, Provincie Fryslân](#)
- [Dashboard Prognose, Provincie Fryslân](#)